

Röportaj yapacak kişiye soru önerileri:

1-AİLENİZİN KÖKLERİ

Görüştüğünüz kişiye ataları (büyük babalarından da önceleri) hakkında neler bildiğini sorun.

Nereden geldiklerini, kim olduklarını ve hatırlayabilecekleri aile ile ilgili efsaneler, öyküler anlatmalarını isteyin.

Bu sorular, bazı kişiler köklerini Fas ve İspanya'ya kadar takip edebildiklerinden Türk Yahudi tarihi için çok önemlidir.

Büyük büyük babalarınız nereden gelmişlerdi?

Geçinmek için ne işler yaparlardı? Nasıl yaşadıkları, maddi olanakları, dindarlık dereceleri hakkında bilginiz var mı? Hangi lisanları konuşurlardı?

Onlar hakkında duyduğunuz herhangi bir öykü varsa anlatır mısınız
Flor Abravanel anneannem aruğadika aruğadika Selanik'den gelmişti. İstanbul'da yaşardı. Biz o zaman o kadar İstanbul'a gelinmezdi. Ne zaman Şişhane'nin karşısında bir evi vardı kon reşaz orada oturturdu beni bie yastık ile seyredirdim itfayeyi. Bu kadar o Bursa'ya gelirdi oğluna ben 1. sınıfta iken öldü bu kadın. Bu kadar.

2-BÜYÜKBABALARINIZ

Görüştüğünüz kişinin büyükbabalarının geldikleri dünyanın nasıl olduğunu öğrenmek istiyoruz.

Resimler var.

Büyükbabalarının nasıl kişiler olduğunu sorarak başlayın.

Kişilikleri nasıldı?

Ciddi ve sessiz miydiler? Canlı ve konuşkan mı?

Büyükbabaları esprili ve fıkra anlatan biri miydi? Yoksa ender gülen ciddi biri miydi?

Giyimi nasıldı?

Babamın tarafı Fesez i yemini. Annemin tarafı daha moderndi ne kadar olsa Selanik modern bir şehir. Sana bir şey söyleyeyim ki benim annem ne anlatsın o kadar kardeş. Benim annem evlendiği zaman o kadar kardeş vuay di mi. Kundayozlar beraber, şimdi var mı böyle bir şey. Otoriter bir koca ile 3 kardeş birlikte oturdular.

Günlük programı nasıldı?

Görüştüğünüz kişinin dedelerinin kişiliğini resmetmesini sağlayın.

Neredendirler?

Ne zaman doğmuşlar?

Aile isimleri ne imiş? Değiştirmişlerse, hangi sebeple değiştirmişler ve daha önceki aile isimleri neymiş?

Geçimlerini neyle sağladarmış?

Hangi lisanları bilirlermiş?

Kendi aralarında konuşurken hangi lisanı kullanırlarmış?

Kılık kıyafetleri ve dış görünüşleri nasıldı? Örneğin: Dedenizin sakalı, bıyığı var mıydı? Kipa ya da şapka kullanırlar mıydı? Kaftan mı, takım elbise mi ya da herhangi başka bir şey giyer miydi?

Hiç hatırlamıyorum.

Büyükanneniz Ortodoks hanımları gibi peruk takar mıydı?

Takarsa evde de kullanır mıydı yoksa eşarp mı kullanırdı?

Giyimleri nasıldı?

Büyükannenizin taktığı özel şapka ya da mücevherler var mıydı?

Büyükannenizin altın zincir (kolanası) var mıydı? Kolana hakkında anlatılan herhangi bir hikaye biliyor musunuz?

Evleri ya da daireleri nasıldı? Bana tarif eder misiniz? Kaç odalıydı? Eşyaları nasıldı? Musluktan sürekli akan suları var mıydı? Elektrik var mıydı? Evlerini nasıl ısıtırlardı?

Bahçeleri var mıydı? Herhangi bir şey ekerler miydi? Hayvanları var mıydı? Uşak, aşçı, çamaşırıcı, dadı ya da Matmazel benzeri yardımcıları var mıydı? Öyleyse bize onlar hakkında bilgi verin.

Dine ne kadar bakarlardı? Yahudi geleneklerini ne derecede uygularlardı?

Kaşer'e ve Şabat'a bakarlar mıydı?

Sinagog'a her Cuma mı yoksa sadece bayramlarda mı giderlerdi?

Yahudi bayramlarını evde kutlarlar mıydı?

Dedenizin politik görüşleri neydi? Herhangi bir politik kuruluş ya da parti mensubu muydu?

Herhangi bir sosyal ya da kültürel kuruluş mensubu muydular?

Komşuları ile ilişkileri nasıldı? Komşuları Yahudi miydi?

Arkadaşları hakkında neler biliyorsunuz?

Tatilde neler yaparlardı? Ne sıklıkla tatil yaparlardı ve nerelere giderlerdi?

Yalnız mı tatil yaparlardı yoksa çocuklarını da yanlarında götürürler miydi?

Büyük anne ve babalarınızın kardeşleri hakkında bilginiz var mı? (İsimleri, doğum ve ölüm tarihleri, öğrenim dereceleri, meslekleri, çocukları vb.)

Dedelerinizin kendi çocuklukları ile ilgili anlattıkları anılarını anlatın.

Anne ve babanızın kendi ebeveynleri ile ilgili anlattığı öyküleri anlatın.

Dedelerinizin hatırladığınız askerlik anıları varsa anlatınız.

Büyükbabalarını hatırlamıyor.

3-ÇOCUKLUĞUNUZDAKİ KASABANIZ/MAHALLENİZ:

Röportaj yaptığınız kişinin kasabasını ve oradaki Yahudi Cemaatini anlatmasını isteyin.

Bursa'da doğdum aynı eve büyüdüm aynı evden İstanbul'a geldim. Biz yokuşun başında otururduk. Ev bizimdi babamın İsrail'e giden kardeşi ile birlikte oturduk senelerce. Ondan sonra onlar kalktılar İstanbul'a geldiler. Alt katta bakkal vardı kiralıktı. Bodrum vardı. Orada sandık vardı orada yemekler saklanırdı. Çünkü orası soğuktu buz gibiydi. Üstünde kortijo nasıl diyeyim taşlık mutfak tuvalet çamaşırılık. Çamaşırıcı gelirdi. Ocak yakıldı sabahleyin. Taşlıktan iki basamak ile yemek odasına girilirdi. Bir merdiven çıkılırdı. Bir tuvalet bir küçük oda ve bir salon. Bir kat daha çıkılırdı 3 yatak odası biri annemin bir bizim. Çamaşırıcı gelirdi. La Tia Rahelina la yama vamo. oğulları çok zengin oldu. Çok hanımefendi bir kadındı. Se koziya kazan çivit. Ornayaz sen bilmezsin. Nasıl ki şimdiki fırınlar dört gözlü orada da kömür yakılırdı. Orada yemekler pişerdi. Kasaba gideriz hiçbir zaman taraf çıkmaz mı? Ben hatırlarım o haham bakardı köylüden alırdı üflerdi orasını burasını ve karar verirdi. Köylü geçerdi yumurta satardı.

Geriye dönüp hatırlamalarını ve o yerleri tasvir etmelerini isteyin.

Bizim evin yanında bir ev vardı. Babamın akrabaları Bensason ailesi. Evlere evin içinden geçilirdi. Taşlıktan geçilerek gidilirdi. Bizim yokuşta okulumuz vardı 6 Parmak okulu. Evvela Musevi okulunda okudum. Sonra kapandı. Haham gelirdi ibranice öğretirdi.

Atlar ve arabalar var mıydı?

Atlı arabalar vardı. Ama tek atlı çift katlı ez fayton bunların adı talika brijka.

Çamurlu, asfalt dökülmemiş yollar mı vardı yoksa güzel arabaların sürüldüğü geniş caddeler mi?

Kasabanızın nüfusu ne kadardı ve kaç Yahudi yaşardı?

Yahudi cemaati nasıldı?

Kaç tane sinagog bulunurdu?

3 tane sinagog vardı Yiruş, Mayor, Etz Hayim. Şimdi yalnız bir tane var. Ötekiler duruyor ama kapalı. Yiruş kullanılıyor. . Unaz famiyaz se ivan a Yiruş, otraz famiyaz a Mayor, otraz a Etz Hayim. Kalabalıktık.

Haham, Şohet, Hazan, vb din mensubu var mıydı? Varsa kaç taneydiler?

Hepsi vardı. Karşımızda otururlar. Şimdi h,çbir zaman teref çıkmaz mı?

Mikve, Talmud Tora, Yeşiva var mıydı?

Kalın içinde Talmud Tora vardı. Bizler kipurda giderdik

Yahudilerin özellikle yaşadığı bölgeler ya da getolar mı vardı yoksa şehirde dağılık mı yaşarlardı?

Hepimiz aynı mahallede yaşadık.La juderia derlerdi. Çatalfırın'a kadar sadece

Yahudiler vardı. Etrafta ağaçlar vardı. Klüp vardı. Münevver insanlar

giderlerdi.Balolar tertip edilirdi. Benim annem babam orada oldukları için ben

giderdim gazeteler olurdu orada ben çok meraklı idim okumaya mecmualar vardı.

Oradaki Yahudilerin belirli meslekleri var mıydı?

Elektrik ve akan su var mıydı?

Mahallenizde hamam var mıydı? Hamama gidilir miydi? Hamamla ilgili bir anınız var mı?

Mikve yoktu. Ben hatırlarım yaşlı hanımlar hamam giderdi. Mikve hamamnın içinde

idi. Eski kadınlar regl oldu mu bir hafta bitecek. Şimdi her gün banyo alıyoruz.

Sabahtan gidilirdi. Birkaç aile karar verilirdi. Çekirge'de Gönü Ferah Otel'inde odalar

alınırdı. Oradan erkekler işe gidebilirlerdi. Orada kadınlar yemek pişirirlerdi. Çocuklar

orada oyun oynarlardı. Çekirge sefası buydu. Ondan sonra özel hamamlar başladı.

Mesela bugün gidilecek anne baba ve çocuklar bir özel hamama yalnız anne baba

giderdi veya yalnız anne çocuklarını alırdı.bahçeler güzeldi. Bahçelerde oturulurdu.

Tek katlı oteller vardı.Çok odalı oteller aşağıda restoran bahçe ve sıra ile hamamlar vardı ve Askeri Hastane vardı.

Çocukkenki politik durumları anımsıyor musunuz?

Örası daima Vatandaş Türkçe Konuş politikası vardı. Konuşmayana 5 lira ceza vardı.

Fıkra şöyledir: Bir karı koca nüfus sayımına geldiler. Adama sordular adın ne Moşon.

Kadına sordular adın ne Kadın cevap verdi Moşon kualo dişo kualo dişo "komo t e

yamaz "Rebeka. Herşeyi böyle soruyorlar Karısı cevap veriyor kulao dişo Moşon

kualo dişo Moşon diye. Görevli soruyor "Evde ne lisan konuşursunuz. nedir?" KUalo

dişo Moşon "Ke lingua avlamoz?" Kadın hemen atılıyor "Turkçaz Turkçaz" diye.

Benim babamın işi fabrikada idi. Bir gün kapıda idim annem tatlı yapıyordu. Her gün

Hanife Hanım gelirdi babama yemek götürmek için.Oradan bir işçi gelirdi yemek

götürürdü. Birgün annem iş yaparken ben gidiyorum gidiyorum. Annem beni

görmeyince hemen kon la prostela yola çıkıyor. Ve bein bir kaidnın elinde görüyor.

"Ver bana çocuğumu" diyor. "Hayır" diyor kadın "Ne malum ki bu senin çocuğun"

Polis geliyor fabrikaya gidiliyor babamı arıyorlar ve ispat ediyorlar. Beni bir

madmoiselle'in evine götürüyorlar mestra ke diziyen antes. Benim gibi birçok kız

giderdi oraya bir evde sabah giderdik akşam dönerdik. Çok hanımefendi bir kadın

fransızca öğretirdi. Orada kalırdık çocuklar hep beraber. Şimdiki nizam yuvalar

nerede. Ücret mukabilinde. Okulum benim evimin yokuşunun sonunda. Düşün ki

kışın ben o kadar uslu bir kızıdim ki karda çantayı koyardım tırırdt kızak gibi

kayardım kapımın önünde inerdim. Ağabeyim derdi ki ben kız olmalı idim sen erkek

olmalı idin. Sende kumar var sende içki var sende her şey var bende yok.

Herhangi bir antisemitizme rastladınız mı?

Çok. Çiput derlerdi. Okulda iken barbinnam ölürdük korkudan de loz ijikoz turkos.Eve

gelen kadar yolumuzu keserlerdi. 6 Parmak Okuluna'una gittik.İstiklal Mektebine

gittik.Çarşıya giderken. Güzel kızlardık. Eve gelen kadar korkardık. Kötü çocuklar.

Her zaman tedirgindik.

Askeri resmi geçitler, özel kutlama günleri, ya da kurtuluş günleri kutlanır mıydı?

Çocukken öğrendiğiniz marşlar varsa bizim için söyler misiniz?

Hepsi olurdu. Caddeden. Okuldan müsamereler. Olurdu. 23 Nisan'da kıyafetler yapılırdı. Bizi alırlardı. Folklor gibi geceleri fener alayları. İstiklal Marşı hep söylenirdi. İlk mektepten sonra Kız Lisesi'ne gittim.

Şehrinizde Pazar günlerini anlatır mısınız?

Kapalı çarşı vardı. Havlucular kumaşçılar vardı. Sonunda Tuz Pazarı denilirdi. Kocaman bir avlu. İpek kozası pazarlanırdı mezat ile. Bu yalnız yaz sezonunda olurdu. Ondan sonra üst katlar hep avukat büroları vardı. Aşağıda Musevilerin büroları vardı. Dayım Michelin Lastiklerinin bayisi idi. Babam her zaman fabrikada olduğu için daha sonra bir Türk ile ortak oldu.

Ailenizde pazara giden kimdi?

Kasap kaşer. Annem yapardı. Köylüler geçirdi kon vuevoz. Kadınlar çıkardı yumurta seçerlerdi. 30 para 40 para. Loz vuevoz del dede son grandez derlerdi. Tavuklar gelirdi haham karşımızda idi. Bunu alırsın bunu alamazsın derdi. Tavukları haham bakardı ve keserdi. Kadınlar vardı para esplumar. Başka kadınlara giderdi o tavuklar. O kadınlar hangi tavuğun kime ait olduğunu bilirlerdi. Estaz son de Mme Sagez laz otras de Mme Abravanel los de Mme Levi. Onlar da Yahudi. Cumartesi günleri ateşçi para asender luz para esender la lumbre. Ama benim babam bakmazdı kendi yakardı. Bizim eve ateşçi gelirdi. Cumartesi günleri şammaş gelirdi "Mösyö Jak Sagez al kal" Ben de derdim ki "en la fabrika de Paskal" çünkü o fabrikaya gitmişti bile. Şammaş kapı kapı dolaşırdı. Büyük bir cemiyetti orası sonradan yavaş yavaş eridi.

Özel alışveriş yaptıkları tüccar ya da satıcılar var mıydı?

Hatırladığınız önemli politik olaylar (Yunanlıların ihracı, Atatürk'ün ölümü, Varlık vergisi, başka ülkelerden gelen Yahudi muhacirlere karşı Türkiye'nin tutumu) bu olaylar karşısındaki duygularınız.

Atatürk'ün öldüğü gün benim benim ağlamam gelmedi. Bir türlü ağlıyamıyorum. Özel günlerde taklar kurulurdu. 19 Mayıs da gösteriler olurdu. Şimdiki Kültür Park'a eskiden "Las aguaz manantes" denirdi. Kaynak sular denirdi. Şimdi barlar açıldı oralarda. Benim babam gitmedi amam birkaç kişiyi gönderiler ve birkaç kişi öldü Aşkale'de. Zaten benim babam müstahdemdi. Ben hatırlarım hepsini aldılar.

Ailenizin bu konularda söylediklerini hatırlıyor musunuz?

4-EBEVEYNLERİNİZ:

Röportaj yaptığınız kişinin ebeveynlerini onlar hakkında anlattığı öykülerle tanımaya çalışın.

Önce babasının genel bir tasviri ile işe başlayın. Nasıl biri olduğunu size anlatmasını isteyin. Zeki miydi?

Babam çok güzeldi kadınlar onu bırakmazdı. Çok sert bir baba idi. Ama benim ile değil ben onun göz bebeği idim. Ağabeyimi dövdüğü zaman trabzana bağlar öyle döverdi. Akeya vez mi Tia "İ tu kerez una haftona" derdi. "Ağora ez ora Tia" La Tia Mazaltuça. O zamanki kadınlar yemeni giyerlerdi. Güzel bir kadındı ama hali vakti yoktu. Bizim ailelerimiz her hafta ona yemek götürürlerdi. Mutabık kalırlardı. Annem ile kunyadazlar tu ualo vaza gizar ara la una i para la otra diye birbirlerine sorarlardı. İık, tane idi bu tantlar. Ona göre paylaşırlardı Perşembe günleri. Gelirlerdi eve bugün erişte kesilecek. Başka gün salça günü. Herkese sıra ile gidilirdi. Erişte i salça yapılırdı. Arpa şehriye evde yapılırdı.

Konuşkan mıydı? Ya da ciddi ve suskun muydu?

Sert bir baba mıydı yoksa anlayışlı mıydı?

Aynı soruları annesi içinde sorun. Nasıl biri olduğunu size anlatmasını isteyin. Zeki miydi?

Konuşkan mıydı? Ya da ciddi ve suskun muydu?

Sert bir anne miydi yoksa anlayışlı mıydı?

Annem modern bir kadındı çok ss severdi. İşini bitirirdi. Giyinirdi, ruju, küpesi kolyesi. Yoktu ir a cuar. A bever kahve. Düğün olacağı zaman İstanbul'a gelinirdi kıyafet yaptırmak için. Düğün gecesi bir de bakardın bütün kadınlar aynı elbise. Bu terzilerin akli ermezdi ki bu kadınların hepsi aynı muhitin insanları.

Ne zaman nerede doğmuşlar?

Selanik'de

ğrenim durumları neydi?

Annemin ğrenim durumu babamdan daha iyi idi. Ama babamın piyasada çok itibarı vardı.

Ana dilleri neydi ve başka hangi lisanları konuşurlardı?

Annem Fransızca bilirdi.

Birbirleri ile ve kendi ebeveynleri ile hangi lisanda konuşurlardı?

Geçimlerini nasıl sağlarlardı?

Fabrika

Nasıl tanışmışlar?

Görücü usulu ile olan bir evlilik miydi?

Bilmiyorum

Nerede ve ne zaman evlenmişler?

Sinagogda mı evlenmişler yoksa sadece resmi bir nikah mı yapmışlar?

Giyimlerini tasvir edin. Geleneksel mi modern miydi?

Ailenizin maddi durumu nasıldı?

Yaşadığınız evi anlatın.

Kaç odalıydı, mutfak, banyo gibi başka hangi bölümleri vardı?

Mobilyalarınız nasıldı?

Koltuk kanape konsol ki şimdi çok moda bu konsollar dore aynalı yerler muşamba.

Merdivenler tahta.

Sürekli musluklardan akan suyunuz var mıydı?

eşmeden su akardı ve o su içilirdi. Yoğurtçu geçerdi.

Ne tür bir ısıtma sistemi kullanırdınız?

Ocak mutfakta. Soba bütün katlarda

Baheniz var mıydı?

Varsa neler ekerdiniz?

Evinizde hayvan besler miydiniz?

Uşak, hizmeti, dadı, matmazel, çamaşırcı kadın gibi yardımcılarınız var mıydı?

amaşırcı gelirdi. Yahudi. Devamlı hizmeti vardı. Ufak kızlar ki çok çocuklu ailelerden alırdık eve. Bizde kalırdı hem iş yaparlardı hem de çocuklara bakarlardı. Mosa gibi değil kardeş gibi idik. Ben bugün bile hayatımda hizmetimi ayrı yemek yemedim. Ben annemden böyle gördüm ki böyle yaptım.

Evinizde kitap bulunur muydu?

Dini kitaplar da vardı ama okuyan yoktu.

Varsa ne tarz kitaplardı?

Dini ya da din dışı?

Ebeveynleriniz okumayı sever miydi?

Ne zaman ve ne türleri okurlardı?

Size kitap tavsiye ederler miydi?

Gazeteleri takip ederler miydi?

Kütüphaneye düzenli gitme alışkanlıkları var mıydı?

Kütüphaneler vardı. Ses Mecmuası, Hayat Mecmuası, Afacan, kitapçıdan alırdık

Ne kadar dindardılar?

Yahudi geleneklerinin hangilerini uygularlardı?

Hepsi uygulanırdı.

Kaşer'e bakarlar mıydı?

Tabii ki

Sinagoga her Cuma mı yoksa sadece bayramlarda mı giderlerdi?

Sadece bayramlarda. Ama gelenekler uygulanırdı mesela aşuğar gösterilirdi. Ud bile çalınırdı. Elbiseler paltolar. Giderdik ve bakılırdı. Orada evde yapılırdı. Fostan preto, kostüm preto, fostan klaro broderie benim annem çok güzel broderie yapardı. Ben daha doğmadan bana aşuğar yapıldı. Yüksekaldırım'ın başında bir bordöz vardı 200 lira verildi işleme için. İki kere kullandım. Benden sonra kesecekler ve bez yapılacak. Evde bayram kutlamaları yapılırdı mıydı?

Loksa yapılırdı. Yükriden başlanırdı sıra ile gelinirdi en aşağıda ve kortijoda yiyeceğiz çünkü "ya entro el tio Pesah a la kamareta" O kadar kültürlü bir kadın olmasına rağmen çok dindardı ama benim babam bunu takmazdı. Beraha laz Frutaz bir arkadaşımız vardı ona giderdi.. Kalda Suka yapılırdı hepimiz giderdi.

Yahudi cemaati mensubu muydular?

Cemaatte etkin görevleri var mıydı?

Ebeveynlerinizin politik görüşleri neydi?

Herhangi bir parti, politik, sosyal, kültürel organizasyona üye miydiler?

Babanızın askerlik dönemine ait anılarını anlatın.

Yaptı ama resmi var kon fes.

Komşuları yahudi miydi ve ilişkileri nasıldı?

Arkadaşları kimlerdi? Yahudiler mi? Geniş toplumdan insanlar mı? Akrabaları mı, komşuları

mı, cemaatte birlikte çalıştıkları kişiler mi, iş arkadaşları mı?

Komşular vardı hepsi Yahudi çok akrabalar vardı. Amcam vardı.

Tatile çıkarlar mıydı?

Mudanya'ya gidilirdi. Benim Abravanel Dayım giderdi ben de onlara giderdim. Senede bir ay Büyükada'da Çankaya Otel'İne gelirdik. Kocaman kızdım o zaman çok güzel bir oda alırdık.

Evet ise ne sıklıkla nerelere giderlerdi?

Yalnız mı çocuklarıyla mı tatile giderlerdi?

Ebeveynlerinizin kardeşleri hakkında neler biliyorsunuz? İsimleri, doğum ve ölüm tarihleri, nerede yaşadıkları, öğrenim durumları, meslekleri, çocukları nedir?

Babanızın kardeşleri hakkında bilgi verin:

isim	doğum/ölüm yeri ve tarihi	mesleği	eşleri hakkında biografik bilgi ve kökenleri	çocuklar hakkında biografik bilgi	ne kadar dindardılar
------	---------------------------	---------	--	-----------------------------------	----------------------

Babamın kardeşleri

	İsrail'de		Kler Bensason	Menahem	az
Albert Sages	1970'den sonra öldü.			Moşe Mişel Bir oğlu askerde iken öteki kocaman ijo. Ben onunla doktora gittim. Hamilelik yok dediler. 9 ay sonra çıktı Mişel kollar kalem	

				parmaklar iplik üç ay sonra sünnet oldu. O çocuk doğduktan sonra şansları döndü.
Mişel Sages		Margörit ile evlendi.Röne ilekardeş idilerAğabeyi m ile evlendi.		Mişel Sages veremedi. Margörit'e geçirdi Margörit öldü. Judit ile evlendi amcama çok iyi baktı. O hastalığa yakalanmadı amcam öldükten sonra o tekrar evlendi İzmirli biri ile hastalığı ona geçirdi. Çocukları olmadı.
İsak Sages			Albertine Elkabes ile Lion'da evlendi. 17 yaşında Fransa'ya kaçtı. O zaman gençler kaçardı.	Janine Sages Arlette Suzi
Ester	Adana'da yaşadı	Kiminle evlendiğini hatırlamıyoru m.	Kiminle evlendiğini hatırlamıyorum.	Leonora adında bir kızı vardı
Sinyora	Bursa'da yaşadı.	Önce Amerika'ya gitti bir entrevista için geriye döndü	Semo ile evlendi.	Menahem David Sami Nesim
Oro		İsak Tovi ile Evlendi.		Kemal Sara Camila

Coya

Seviya ile evlendi.

Janet

Jak İsrail konsülü idi.

Rebeka

Bensason ile evil

Menahem

Rıfat

Annemin kardeşleri

Albert

Annemin kardeşleri hakkında bilgi verin:

isim	doğum/ölüm yeri ve tarihi	mesleği	eşleri hakkında biyografik bilgi ve kökenleri	çocuklar hakkında biyografik bilgi	ne kadar dindardılar
------	---------------------------	---------	---	------------------------------------	----------------------

Raşel Saporta
Ben tanıdığım
zaman kocası
yoktu.

İsrail'de öldü.

Çocukları oomadı.

Romanya'da

Çocukları yok

Henriette Konfino

yaşardı. Çok
gelmek isterdi
Türkiye'ye.
Ağabeyisi
getirdi. Maalesef
öyle bir durmda
geldi ki artık
Türkiye'de
olduğunu
bilmiyordu ve
burada öldü.

David Abravanel

Kocası ile aynı
soyadını taşıyor
çünkü kuzenler
evlendi. Arman
Abravanel 1.
çocukları.
Neli 2. çocukları
Neli sağır ve dilsiz.
Annesi babasını
bıraktı ve bu kız ile

Lusi Abravanel

Ester Molho Selanik'de yaşardı ve almanlar zamanında deporté oldu.

İsrail'e gitti Arman evlendikten sonra Ona kendi lisanında konuşmayı öğretti evlendirdi. İlk çocuğu konuşmayı öğrendi gramamadan. 2. çocuğu gramama yaşamadığı için sağır ve dilsiz kaldı.

Anjel Krako İsak Karako Ester Çakartaş trafik kazasında karı koca öldü. Kızı Gila bir prens ile evlendi ama evlendiği adam iyi çıkmadı ve Gila depresyon geçirdi. Oğlu İsak yurtdışına gitti. Onları Flora yani 2. kızı büyüttü.

Jak Abravanel enbüyükleri idi. Kardeşler onu tanımadı. Arjantina'ya gitti. Oğullarının resimleri gelirdi.

İsak Abravanel Viktorya Levi ile evil.1. Kızı Flora Benzonana

2. Kızı Eliza Elver

3.kızı Sol Bener

4. C oya Kohen. Gelinini Fransa'ya ceyiz yapmaya

götürdüğü sırada uçağı düştü ve öldü.

İda Taşman. David ile evli Rusya'dan geldi. Çocuk doğdu ve öldü. Doğarken kordon bağlandı.

Ebeveynleriniz hangi akrabalarla düzenli olarak görüşürlerdi? Ne sıklıkla nerede ve hangi olaylarda görüşürlerdi?

Eskiden aile vardı.Şimdi arkadaş vardı. Benim kızım herkesi toplar evine. O zaman herkes kendisi yapardı.

5-İLK YILLARINIZ OKUL YAŞAMINIZ:

Şimdi röportaj yaptığınız kişiden çocukluk yıllarını anlatmasını isteyin.

Onlara kimin baktığını, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğunu, okulları, sınıf arkadaşları, öğretmenleri, ve yahudi cemaati ile ilişkilerini.

Ben ailenin 2. çocuğuyum. Benim kuzinim ki yaşıyor şimdi komşuyuz İstanbul'da onunla beraber okuduk. Ben ne zaman İstiklal Mektebi'ne geçtim o Reyhan Mketebi2ne gitti o özeldi ben maarif okuluna gittim. Onu bir sene Paris'e yolladılar ama savaş çıktı apar topar geri geldi. Türk arkadaşlarım çok vardı. Seneler sonra karşılaştık. Ben de onlara giderdim onlar da bize gelirlerdi. Arkadaş olduğumuz kişiler bizi hor görmezlerdi.Bilakis bizi çok severdi. İyi münevver aileler ile görüşülürdü. Ama bizi takip eden aileler ile benim ödüm patlardı sokakta rastgelseydim.

Nerede ve ne zaman doğdunuz?

Yuvaya mı gittiniz, veya anneniz mi kardeşiniz mi sizi büyüttü?

Yoksa dadı ya da matmazeliniz mi vardı?

Evde idiysezeniz anneniz ya da size bakan kişi ile gün içinde neler yapardınız?

Okula nerede gittiniz?

Yahudi okulu mu, devlet okulu mu yoksa özel bir okula mı gittiniz?

En çok sevdiğiniz dersler hangileriydi?

Çok iyi bir öğrenci değildim.

Özellikle sevdiğiniz ya da nefret ettiğiniz bir öğretmen var mıydı?

Halit Bey'i çok severdim. Bayramlarda onları ziyaret ederdik evlerinde. O zaman onlar evli barklı insanlardı biz giderdik onların elini öpmeye.

Kim ve nedendi?

Öğretmenleriniz ya da sınıf arkadaşlarınızda bir antisemitizm hissettiniz mi?

Lisan ya da müzik konularında özel dersler aldınız mı?

Ben o zaman Fransız okulu yoktu fransızca'yı özel dersler ile öğrendim. .Mösyö Geron , Melle Suzan vardı. Melle Suzan çok okumuş ama çok primitif biri idi. Vah yavum derdin ona. Mösyö Geron iri yarı bir adamdı.

6-ARKADAŞLARINIZ, BOŞ ZAMANLARINIZ VE TATİLLER:

Görüştüğünüz kişiden arkadaşları, hobileri, boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri konularında öyküler anlatmasını isteyin.

Okuldaki arkadaşlarınız kimlerdi? Yahudi mi yoksa geniş toplumdan mıydılar?

Okul dışı arkadaşlarınız kimlerdi?

Arkadaşlarınızla neler yapardınız?

Yaş günleri yapılırdı. Dans edilirdi. Partiler yapılırdı.

Boş zamanlarınızda neler yapardınız? Hobileriniz, uğraşlarınız nelerdi?

Bilmece, kitap okumak ve kartikaz çok severim ama yavaş yavaş birisinin eli ağırır diğerinin kolu ağırır.

Herhangi bir spor, politik ya da kültürel etkinlik yapar mıydınız? Herhangi bir kulüp ya da dernek mensubu muydunuz?

Cumartesilerinizi ve tatillerinizi nasıl değerlendirirdiniz? Ailenizle mi yoksa başka yerlere mi giderdiniz?

Tatile ailenizle mi çıkardınız yoksa gençlik kamplarına mı giderdiniz?

Tatillere arkadaşlarınızla mı çıkardınız?

Eğer hatırlıyabiliyorsanız bana

İlk arabaya bindiğiniz zamanı anlatın.

İlk trene bindiğiniz zamanı anlatın.

Trene Bursa'dan Mudanya'ya gidilirdi. Mudanya'dan tren ile gidilirdi Bursa'ya eski zaman trenleri çok zevkli idi. Yalnız yoktu.

En sevdiğiniz tatil yerini ve nedenini anlatın.

Babam ile Çankaya'ya giderdik. Piknikler yapılırdı Uludağ'a Otobüs halinde gün geçirilirdi. Mangal alınırdı. Yemekler evde yapılırdı dolmalar salata etler kaşer olacak tabii. Karpuz kavun.

Dışarda, restoranda yemek yer miydiniz? Evetse, nerelerde yediğinizi anlatın.

7- KARDEŞLERİNİZ:

Görüştüğünüz kişinin kardeşleri hakkında bilgi edinmek istiyoruz.

Bir ağabeyim var.

Çocuklukları onunkine benzer miydi?

Çocukluklarımız hiç benzemezdi çünkü huylarımız benzemezdi. Ben çok uçarı idim çok yaramaz idim o uslu çocuk idi. Uslu olduğu halde çok dayak yerd.

Nerelerde okula giderlerdi ve sonra onlara neler olduğunu anlatın.

8-YAHUDİLİK VE AİLEDEKİ GELENEKLER:

Bazılarımız dini bir eğitimle büyüdük. Bazılarımız da laik bir evde büyüdük. Görüştüğünüz kişiye deneyimleri ile ilgili sorular sorun.

Çocukken evinizde hangi Yahudi gelenekleri uygulanırdı?

Ne sıklıkla ve hangi zamanlar Sinagog'a giderdiniz?

Babanız gittiğinde ona eşlik eder miydiniz?

İbranice veya din eğitimi aldınız mı? Aldınızsa bu okulda mı yoksa okul dışı mıydı?

Yeşiva ya da Mahazike Tora'ya gittiniz mi?

Aileniz size neler öğretti?

Babanızla şabat günü dua eder, Tora okur muydunuz?

Okurdu. Benim kocam babadan görmüş Tora'yı okurdu ama anlamazdı.

Bar-mitzva (erkekler için) ya da bat-mitzva yaptınız mı?

Ağabeyim bar_mitzva yaptı. Üç gün üç gece misafir geldi eve. Evdeki misafirleri hatırlıyorum Kala gitti babamla. Öyle kadınlar kala pek gitmezdi sadece dini günlerde giderlerdi era kon reşas. Kafesli. Bursa'da birçok evler kafesli idi. Bir gün ihtiyaçlılara 2 günde eşe dosta yemek dağıtıldı. Çok nadir hediyeye vardı. Bar Mitzva'da havlu, pijama no komo ağora envelopes kon dolarez liras de oro yoktu. Biz çocuktuk biz ortada dolaşırdık. Çok yemek. Yemek sonra baklavaz i pastaz. Hediyeleri anne baba alırdı. Ne yapacak çocuk 6 mecediyeyi. Çorapları verirlerdi giyerdi. Havluları ne yapsın çocuk anne gene saklardı. Şimdiki çocuklar her şeyleri var ama çok sinirli.

En sevdiğiniz bayram hangisiydi ve neden?

Yakınlarınız ya da arkadaşlarınız arasında hiç Selanikli dönme ya da Karay Yahudisi oldu mu? Onlar hakkında neler anlatabilirsiniz?

Selanikliler hakkında bilgim yok. Karay komşularımız vardı pek fark görmezdik.

9-İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI TÜRK YAHUDİLERİNİ NASIL ETKİLEDİ?:

Bu bölümde, 1940'larda Türk Yahudilerinin tarihçesi hakkında bilgi edinmek istiyoruz.

Avrupa'da Soykırım olduğu dönemlerde Türkiyede antisemitizm artışı gözlemlediniz mi?

Eğer öyleyse bunu nasıl hissettiğinizi anlatın.

Çok korktuk. Çok korktuk anlattıklarına göre bizi yakacaklardı. Anladım ki Yahudiler daima tehdit altındadırlar.

Savaş hakkında genel olarak neler duyduğunuzu hatırlıyor musunuz? O dönemdeki fikirleriniz nelerdi?

Avrupa'da Yahudilere yapılanları ilk duyduğunuz zamanı hatırlıyor musunuz? Bunu nasıl duyduğunuzu ve neler düşündüğünüzü anlatın.

Amcam kaçmadı saklandı. Fransızlar sakladı.Lion'da. Benim kayınvalidemin de iki erkek kardeşi vardı. Biri İsviçre'de oturan orada bir şey olmadı. Fransa'da oturan galiba hıristyan bir kadın aldı. Oğlu Dominik Okl Leon. Deporte olan Selanikliler annemin kızkardeşleri ve çocukları torunları. Annem ne yapabiliyordu. Selanik'de oturuyorlardı.

Avrupa'dan kaçabilen muhacirlerle hiç görüşebildiniz mi?

Struma'nın öyküsünü duydunuz mu? Duydunuzsa ne duyduğunuzu ve neler hissettiğinizi anlatın.

Struma gibi göçmen taşıyıp batan başka gemiler var mıydı? Onlar hakkında neler anlatabilirsiniz?

Savaş zamanı konulan Varlık Vergisi sizi ve ailenizi nasıl etkiledi?

20 sınıf ile ilgili ne anlatabilirsiniz?

Bizden gitmediler. Çok tanıdık gittiler.

1943 baharı ve yazında gayrimüslimlere yönelik birçok tutuklama ve yerinden etme olayları gerçekleşmiş.Bu dönemin sizi ve ailenizi nasıl etkilediğini anlatın. O dönemde aileniz ne oranda vergi ödemek zorunda bırakıldı?

(M)müslümanlar için, (D)Dönmeler için, (G)Gayrimüslim için

Trakya olaylarını hatırlıyor musunuz?

6-7 Eylül 1956 olaylarını hatırlıyor musunuz? O gün neler yaşadınız?

Ben İstanbul'da idim. Ertesi sabah sokağa çıktık. Dereboyun'da Ortaköy'de kayınvalidemin evine girdiler halılarını kestiler gelecekle kaçtı bize geldi. Ben ertesi sabah sokağa çıktım.Ankara Pazarı'nın yokuşu çoraplar ,kumaşlar insanın içi ağlıyordu bunu görmekten. Ve aynı zamanda Rumlar korkmadan Rumca konuşmaya devam ettiler. Annem Buzdolaplarını gördü sokaklarda sürtüyorlardı çamaşır makinelerini de. Annemin evine girmediler kayınvalidemin evine girdiler çünkü aşığıda rum bakkal vardı.

"Vatandaş Türkçe konuş" politikası hakkında neler anlatabilirsiniz? Bu cümleyi genel Türkiye'de uygulanmadan önce, Cumhuriyetin ilk yıllarında Avram Galante, Şelomo Benhabip ve David Fresko'nun başını çektiği bir grubun cemaat içinde başlattıklarından haberiniz var mıydı? Bunu hatırlıyorsanız neler anlatabilirsiniz?

10-ÇOCUKLARINIZI YETİŞTİRME (ONLARIN EVLENİŞİNE KADAR):

Röportaj yaptığınız kişinin bugün Yahudi geleneklerini ne denli uyguladığını öğrenmek istiyoruz. Mutlaka hatırlamanız gereken şey, hiç uygulamıyorlarsa onları utandırmamak.

Eşinizle nerede ve nasıl karşılaştınız?

Ben buraya İstanbul'a başka birisine entrevista ya geldim. Ondan sonra eli sakattı dediler ve görüşmedim. Birkaç gün kalkacaktım. Birden bire Rosa Palaçi amcamın komşuları fevkalade biri idi.Albert benim kocam o zamanlar nişanlısından ayrılmıştı. Neden ayrıldıklarını bilmiyorum ama olda karşılaştıkları zaman sarılırlardı öpüşürlerdi kon laz ermanaz çok iyi konuşurum. Albert Fins diye bir tanıdıklarımız vardı. Birgün yolda kocam ile karşılaştılar. "Albert ne yapıyorsun?" diye sordu "hiç nişanlımdan ayrıldım" "Ah çok iyi " dedi. " Benim karımın çok iyi bir arkadaşı var. Seni takdim edeyim ona" dedi. Entre vista oldu Mdam Rosa Palaçi'nin evinde. Vallahi geldim ben iyi giymli idim ama kocam çok fevkalade giyimli idi. Çünkü onlar çok fevkalade zengindiler. Babasına "Altın Arı" derlerdi. Sonradan Allah kimseyi düşürmesin. Roza Palaçi bizi evine çağırdı. Babam ben ve o. O yalnız geldi. Unutma onlar çok zengindi ondan sonra fakirleştiler. Zenginlikte ben yoktum yo me

topi en el aniyud. Babası manifaturacı idi Ortaköy'de hamamda. Haham vardı Ortaköy'de yanında yün satardı tuhafiyeye manifatura, çok dindar bir adamdı. Çocuklarını her sabah saat beşte kaldırırdı Bonjur ile birlikte tefilaya götürürdü ve o adam kendi halinde yaşardı Cumartesi Pazar çıkmak yoktu. Kayınvalidem toplardı çocuklarını götürürdü Çırçır'a ona karışmazdı. Yani haytaları denk değildi. O akşam geldiler konuşuldu babam bana sormadı bile beğendin mi diye. Girdiler içeriye tratoz tratoz Yalnız kocam çok dürüst bir adamdı. Benim babam üç bin lira verecekti O akşam konuşulmadı ama ertesi gün randevu verildi Taksim'de bir yerde rahmetli Tant Recina halası o evin direği gibi idi. Kayınvalidem o kadar iyi bir insandı ki konuşmazdı bile.Kocam dedi ki "bu üçbin liranın bin lirasını Ceni'ye vereceğim. O benden evvel evlenecek" Ona ikibin lira kaldı. O tratozlar bitti. Çıktık biraz gezelim. "Benim tuvaletim geldi" Benim de teyzemin evinin anahtarı vardı.Eve girdik hemen "bütün makyajlarını çıkartacaksın. Ben kalem sevmem ruj sevmem rimel sevmem " hepsini çıkarttırdı. Tuvalate gitti biraz dolaştık o kendi evine gitti. Ben de babam ile birlikte kalıyordum. "Bursa'ya gitmeyeceksin. Oraya gitmeyeceksiniz." 6 ay içinde evlendik. Haziran'da söz kesildi ve ekimde nikah kasımında düğün. Bursa'ya gidip geldim. O geldi birkaç kere Bursa'ya ondan sonra ben geldim ve evlendim.

Nerede evlendiniz?

Eşiniz yahudi mi?

Eğer öyle ise bu evlenmenizde önemli bir etken miydi?

Eğer Yahudi değilse ebeveynleriniz ve akrabalarınız bunu nasıl karşıladılar?

Düğününüzü anlatın.

Çeyizimizin en alası çünkü babamın hali vakti yerinde idi. Ev tutuldu Tokatlıyan'ın arkasında 40 lira kira o dedi ki ben veremem. Çalışıyordu eve yardım ediyordu Bonjuriko Paşa herşey ona hazır gelirdi. O Prensti her şeyin iyisi onda o okulda idi. Kocam ben kırk lira kira veremem dedim. Babam yirmi lira verdi. Çamaşırlar Bursa'ya giderdi yıkanırdı ütülenirdi geri gelirdi. Etler peynirler herşey Bursa2dan gelirdi. Nişan yaptık Novotni'de nişandan bir hafta sonra kayınpeder öldü daha çok problem. Ceni'ye de bana da kayınpederimin bir kardeşi karıları ile tallet attılar. Suzan evlenip Kadıköy'e gitti. Lusi 40 gün sonra kardeşleri çağırdı İsviçre'ye gitti. Ceni benden evvel evlendi. O Ortaköy'de oturdu.O düğünü anlatacağım. Nikah yapıldı. Düğün elbisem ile üç kuzinimiz aynı elbise ile evlendik. Karı koca kimse bilmeyecek Park Otel'e gittik "Sakin ha kimseye söylemeyeceksin kimse bilmeyecek" demişti. Başka türlü huyları vardı. Ben ojodan çok korkarım ama değil. Düşün ki ağabeyim sordu düğün hediyesi koltuk mu istersin radyo mu istersin.Ben zaten garibanım burada radyo istedim. Portakal tahtalrından bir sedir yaptım oturmak için pencereye o da haftasına artan para ile iş açtı. Derdi ki bana "sen bana çok uğurlu geldin."Yavaş yavaş geliştim.

Eşinizi anlatın.

İsmi ne?

Nerede doğmuş?

Ana dili ve öğrenim derecesi nedir?

Ebeveynleri hakkında bilginiz var mı?

Eşinizin mesleği ya da işi hakkında bilgi verin.

Ne tür bir işte çalışıyordu ya da halen çalışıyor?

Eğer kendi işi ise işin nasıl kurulduğunu, senelerle nasıl geliştiğini anlatın.

İş kendi mi açtı yoksa babasından ya da babanızdan mı devraldı?

Siz hiç işinde ona yardımcı oldunuz mu?

Keşke çalışsaydım. Zaten çok kıskanırdı beni . Çıkmayacaksın ,girmiyeceksin, giyinmeyeceksin berbere gitmiyeceksin aşırı kıskançtı. Bursa'ya katiyen gitmek yok no seya ke me afferren aya los flörtez.

İşte başka kardeşlerde çalışır mıydı?

Çocuklarınız bu işte çalışıyorlar mı?

Kaç çocuğunuz oldu?

Lusi tek çocuğum. Deli olurdu kocam " benim çocuğum olmayacak" diy. Aybaşı oldum mu kıyamet kopardı.Kayınvalidem gelirdi " sen deli misin? Ne istiyorsun aybaşısı geldi ise ne olur" Ceni evvela hamile kaldı doğum yaptı o doğum yaptığı zaman

ben bir aylık retarlı idim. Onun sevincini görmeli idin. Hastaneye gittim onu görmeye döndüm eve aybaşı oldum. Dünya sonu. Kayınvalideme dedim ki benimle geleceksin. Çok hanımefendi bir kadındı açık fikirli bir kadın idi. Benim kocam da okumuş idi ama başka türlü fikirleri vardı. Eve geldi "mama tu ke buşkaz aki" "ke kijo dizr me va kedar esta noçe aki. Ceni esta en la hastane me va kedar aki i a la demanayana me va ir a la hastane. No seya ke avlez mira ke tu mujer le vino" Eh Feride kıyamet koptu "Çocuğum olmayacak çocuğum olmayacak" "ALber akıllı ol çocuk olma" dedi kayınvalidem.O aydan sonra hamile kaldım. Bela ile Lusi arasında 10 ay araları var. Çok sevindi tabii ki. Bende konçento vardı. Aniyud kon kola. Tam bir sene sonra Tarlabasındaki evden çıkardılar beni. Gittim Ağacami'de bir redeşoze küf içinde. Benim annem babam çok üzülürlerdi ama çare yok. Annem geldi bana bakmaya. Annem 6 iskemle üzerine yatak yapardı çok küçük bir evdi bir kukuriko..

Nerede ve ne zaman doğdular?

Çocuklarınızla hangi lisanda konuştunuz?

Çocuklar büyürkenki günlük yaşamınızdan bahsedin.

Havagazi yoktu, çamaşır elde ben ki o kadar refah ile büyüdüm annem kaldı. 3 ay sonra gitmek istedi ve beni de götürdü Çünkü o kadar rahatsızdım ki çocuğu emzirirken birdenbire bir bayılma geliyordu. Kayınvalideme rica ettik gelsin diye "ben bu vaziyette yatamam" dedi. İlk defa olarak beni redetti. Ben Bursa'ya gittim bir ay kadar bana baktı ve geri geldim. O çocuğun yattığı yerde küf vardı.Yastığının altı küftü.

Yaşam koşullarınızdan (apartman mı ev mi),

Oradan çıktık Cihangir'de çok güzel bir eve gittik. Manzaralı 500 lira hava parası kim verecek o parayı. Bir dostumuz yardım etti ama sonra son kuruşuna kadar ödedi. Çok dürüst bir kişi idi. Orada 11 sene oturduk. Cihangir'in Cihangir olduğu zamanlarda. Sonra Pangaltı'ya geçtik Lusi St Benoit'ya gitti.. St Benoit'dan sonra Dame de Sion'a gitti. St Benoit'ı 1.likle bitirdi. Kura çekmeden girdi Dame de Sion'a Kocam öyle bir adamdı ki kızımın getireceği her not 9 veya 10 olmalı idi.Başka türlü idi kız yalnız birinci olmalı idi.Başka çocuk istemedi çok çaktı benimle çok rahatsızdım.

kültürel faaliyetlerinizden; sinema, tiyatro, sergi, konserlere gidip gitmediğinizden bahsedin.

Sinemaya giderdik. Cuar yapmazdık. Çünkü kayınvalidem dedi ki "Travalo del cuo. Si no a sigun toma la semana se va al cuo." Vijitalara giderdik kare bozardı. Prensip bir adamdı. Prensip. Bir lakabı vardı "Fürher"O kadar çok uğraşım.

Ailenizle boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirdiniz?

Ailenizle tatile nereye giderdiniz?

Yurtdışı seyahat eder miydiniz? Yalnız mı çocuklarla mı yapardınız?

Tatilinizi Adalarda geçirdiyse eğer, oradaki yazları anlatın.

(Gülerek ve alaylı) bir ay gezerdim her yaz.

Kimlerle görüştüğünüzü, çocuklarınızın kimlerle oynadığını anlatın.

Ailenizden ayrıldıktan sonra hangi akrabalarla görüştünüz? Onlarla ne sıklıkta ve hangi

vesilelerle görüştünüz ve birlikte neler yaptınız?

Çocuklarınızdan herhangi biri Yahudi okullarına gitti mi?

hayır

Ne tür Yahudi ağırlıklı etkinliklerde yer aldı? (gençlik grupları,yaz kampları gibi)

Çocuklarınızı Yahudi geleneklerine göre mi büyüttünüz? Örneğin, hangi Yahudi Bayramlarını

kutladınız?

Evde ne görüyorlarsa

Çocuklar Sinagog'a giderler mi ve ne sıklıkta giderlerdi?

Çocukların ne işi var sinagogda.Şimdiki gibi mi?

Bar-mitzvah ve bat-mitzva olmuşlarsa onları anlatın.

O günü ve Brit-Mila günlerini bize tasvir edin.

Bize seder gecelerini ya da aile kurarken evinizde kutlanan özel günleri anlatın.
Normal öyle bütün aileyi toplamak yoktu. Komo mi, ija ke arekoje laz 7 mahallez.

Eşiniz ya da siz anneniz kadar geleneksel aşçı mısınız? En çok sevdiğiniz Sefarad geleneksel yemek nedir?

Eğer çocuklarınızı büyüttüğünüz dönemde ebeveynleriniz sizden daha dindar Kızım şimdi çok dindar oldu.

idiyse, çocuklarınıza bu nasıl verildi ve anlatıldı?

Ebeveyniniz ve/veya eşiniz nerede gömülü?

İstanbul'da

Yahudi mezarlığında mı?

evet

Cenazede bir hazan ya da haham var mıydı?

Dini bir törenle mi gömüldü?

evet

Siz ya da ailenin herhangi bir ferdi Kadiş söyledi mi?

Ya da herhangi birini Kadiş söylemesi için tuttunuz mu?

Ölüm yıldönümlerinde mevlut yapar mısınız?

Kaçırmayız. Ben ne buldum kocamda biliyor musun? Un defter teniya tanıdığım günden beri o defter cebinde idi. En sonunda baktım seyahatlerde yazardı nerelere gittik nerelere geldik. Adresler falan da vardı. Bütün ailenin ölüm günü günü günü mevlut günü hepsi bütün ailenin. Hepsini yırtım sadece lazım olanları bıraktım. Ceni ile senin ne alakan var Ceni'nin kızı var. Ben kayınvalidemin kayınvalidemin mevludunu yapmam dediler ki artık sana düşmez. Ben şimdi ne yaparım çünkü gene tengo un remorso benim kayınpederimin mevludu ez en temmuz. Bne,m kocam her sene başlardı Eliya al sammaz al gabay para kel o yamen una semana antez ke va merkar la aftara e. 1 Temmuzdan başlardı. 80 vezez la mizma koza. Onun için o bana bir şey gelir. Onun için şimdi ne zaman temmuz ayı gelir "ELiya Paşa bak artık bana düşmez yapmak mevlutları ama bir aşkava atalım" derim ve yapar. Çünkü ben,m damadım pırlantanın pırlantası. Belki aile lüks değil ama karakteri lüks. Benim için en lüks ailenin çocuğudur.

Nerede ve kimlerle arkadaşlık yaptınız?

Arkadaş seçiminde Yahudi olmaları önemli miydi?

evet

Arkadaşlarınızla ne tür faaliyetler yapardınız?

Gezmek yemeğe gitmek.

Sosyal yaşantınız nasıldı?

Yahudilik ya da İsrail konusu geniş toplumdan arkadaşlarınızla konuşulur muydu?

Eğer konuşulduysa bize nasıl olduğunu anlatın.

Çocuklarınızın yetişkin yaşamından bahsedin.

Nerede yaşadıklarını, ne yaptıklarını, kendi aileleri olup olmadığını, Yahudi bir aile oluşturup

oluşturmadıklarını söyleyin.

Kızım 18 yaşında gelmeden her şeyden korkardı. Birgün partiye çağırdılar. Yiyecek değiller ya herkes gidiyor sen de bırak dedim. Geri döndüğünde yüzü kırmızı gül gibi. "Mami ben bir daha gitmem partiye herkes birini aldı odaya girdi birini aldı odaya girdi ben bir daha gitmem partiye" Düşünebiliyor musun ben onun için imza attım. Proposition ve hemen evlenmek istedi belki yetişmiyecekti evlenmeye. Kocam buldu se metyo cente en medyo no seya ke era ija de 50 anyoz. Onun düşününde herkes biraz başlamıştı paralanmaya. her şeyi en alasından yaptı coyasından tut her şeyi yaptık. Gelinliğini de başkasından aldık. Ni akel tiyempo no aviya azer nuevo para kulao se kere. Eti Venturero'nun gelinliğini aldık.

Bir gün kocam dedi ki "Ya savez le dije a loz ijikoz a Eli ke vana morar kon mozotroz." Bana niye sorsun ki zaten bir şey söyleyemezdim ki. Ona yeni yatak odası yaptım. Ben küçük odada kaldım. 2 sene resmi yaz kış meza franka. 5 sene yazlık. Ondan sonra kızım dedi ki "yeter çocuklarımı şımartıyorsunuz." Çok seyahat ederlerdi.

Bende kalırdı çocuklar o zaman benim 3 çocuğum olurdu “Ya se yelo, ya tosyo” Yani başka türlü bir adamdı. Bir tarafta kızı damadı çocuklar öbür tarafta karısı. Evvla onlar sonra karısı. Ne zaman benim kocam sormaya gitti. “Çok fevkalade bir insan ama situasyonu yok” dedi. Ve düşünabiliyor musun ki drahomayı evvelden istedi ki iş açacak diye. “Loko soz de antes se da” dediler. O dedi ki “si me komyo laz paraz ke mel az koma a la ija ke no me la keme”anladın mı? Dügün yapıldı o akşam kimseyi çağırarak istemedi yalnız onun annesi babası onun tiosu ve karısı o olacaktı ama benim annem yok babam yok benim ağabeyim yoktu, benden kimse yoktu. Lido’ya yemeğe gittiler. Ve oradan İzmir’e gittiler.

14.İSRAİL VE BATI DÜNYASI:

Hep aklınızda olması gereken bizim için kişisel öykülerin önemidir. Görüştüğümüzün kişinin tarihi olaylara bakış açılarını değil onların bu olaylardan kişisel yaşamlarında nasıl etkilendiklerini öğrenmek istiyoruz. Bu soruların amacı Siyonizm yanlısı cevaplara şartlamak değildir, amacımız sadece bu konularda neler hissettiklerini öğrenmek.

İsrail devletinin kuruluşu sizde nasıl duygular uyandırdı?
Çok sevindik. Bursa’da ne kadar duygu olabiliirdi. Bende bir sevinç yoktu ki ben sevinç yaşayayım.
Oraya aliyah yapmayı hiç düşündünüz mü?
Kızım çok istiyordu ama babası ne yaptı ise bilmiyorum vazgeçirdi.
Hayırsa neden?
Evetse orada ne kadar kaldınız ve ne zaman geri döndünüz?
İsrail’e yerleşmek için giden arkadaş ya da akrabalarınızdan bahsedin.
Çok akrabalarım var. Onlar çok evvel gittiler. Onalar çok iyler.
Çok tanıdığınız gitti mi? Onlarla haberleştiniz mi?
1955 ve 1964 yıllarında Rum aleyhtarı ayaklanmalar sonucu bazı Yahudiler de probemlerle karşılaştı. Siz de bunlardan birimiydiniz? Eğer öyleyse lütfen bize anlatın.
Burada da Bursa’da da çok antisemitizm vardı. Daima hakir görürlerdi.

İsrail’in 1967 savaşı sonrası problemlerle karşılaştınız mı?

15.ŞİMDİKİ YAŞAMINIZ (ÇOCUKLARINIZ BÜYÜYÜP EVDEN AYRILDIKTAN SONRA):

Yahudi cemaati ile bugünkü ilişkileriniz nasıldır? Örneğin özel bir derneğin ya da kulübün üyesi misiniz?
Çok iyi. Benim kocam gibi yahid yoktu gerek para gerekse sinagoga gitme açısından. Ortaköy’de büyümesine rağmen Ortaköy Sinagog’una gitmeyi sevmez. Babası ben evlenmeden evvel öldü. En son sene ki gittik ziyaraya çok zor oldu. Beni sabah saat 6’da kaldırırdı ve önce Arnavutköy’e önce giderdik anasına ondan sonra anama sonra babama i a buşkar a Suzan ande esta todos los muertoz de bedahayim va dolaşeyar i araba hemen Ortaköy babası da kaç sene evvelden ez abaşo abaşo. Ne zaman döndük bu artık sahud değildi. Ceni’ye giderdik. Ne zaman son defa gittim mezarlığa onunla birlikte ağaçlardan tutuna tutuna sammaz bir daha gitmedik.

Herhangi bir konferansa katıldınız mı?
Gönüllü olarak herhangi bir sosyal programda yer alıyor musunuz?

Bugünkü dini uygulayış şeklinizden bahsedin.

Hangi sıklıkla ve nerede Sinagog'a gidiyorsunuz?

Ailenizle haberleşmek için e-mail ve internet'i kullanıyor musunuz?

Eğer öyleyse bilgisayarı günlük yaşamınızda ne şekilde kullandığınızı anlatın.

Çocuklarınızla aranızda torunlarınızın Yahudilik geleneklerine göre yetiştirilişi konusunda bize anlatmak istediğiniz herhangi bir sürtüşme yaşadınız mı? Örneğin onların daha dindar ya da daha az dindar olmalarını arzu ettiniz mi?

Siz ya da eşiniz hala aileyi toplar ve yemek pişirir misiniz yoksa artık bunu çocuklarınız mı yapıyorlar?

Torunlarınız Yahudi okuluna gidiyorlar mı? Ne tür cemaat faaliyetlerine katılıyorlar?

Torunlarım ne anlatsam boş onlar benim göz bebeklerim. Bir tanesi İsrail'de. Burada otelciliği bitirdi. Biliyorsun otelcilik 2 senedir. 1 sene Sheraton'da barmenlik yaptı. Bir sene sonra geldi İsrail'e gitti ve 1 ay askerlik yaptı. Annesinin 25. evlilik yıldönümünde gitti. İşi hazır. O zamanlar işler iyi idi. Ağora ke eço esta bueno ke este eço va estar bueno Babasının Batyam'da bir evi vardı orada kaldı. Annesi babası türk olan bir kız ile tanıştı. Burada evlendi bir düğün bir düğün bir nikah bir nikah. Herşey şahane. Ne zaman ki benim kızım benden ayrıldı Hanımefendi Sokak'da oturdular. O çocuklar benim evimde büyüdüler. Benim kızım çok küçüktü. Kızı artık ayrı oturuyordu. Kada Noçe de Şabat era ihtilalez en kaza ke viniyan a toamrla ama ken ez . Baba biraz tutucu. Şimdi herkes modern oldu. Allah yardım etti benim kızım laz piedraz de laz kayez son amiğaz torunum da öyle. El ermano ez sakin i çekingen kız daha canlı. Bir arkadaşı onu takdim etti. Kız ayrı otururdu. Ondan sonra kalktılar gittiler Singapur'a gece ayrısı telefon "biliyor musun anneanne nişanlandım" Torunum çıktığı kişinin evinde kalıyordu eskisi gibi tapadoz meyoyoz yok. Ve birgün evinde iken Kemer'de annesinin briyan yüzüğünü aldı sabahleyin kalktı ve "Vedat yüzüğüm yok yüzüğüm yok" dedi. Çocuk da " Sen nereye koyduğunu bilmezsin" dedi. Bir iki gün sonra yüzüğünü buldu. Singapur'da masada bir çiçek görüyor. "Ah Vedat 3. ayımız olduğu için çiçek aldın galiba" dedi. "Evet ama içine bak" dedi çocuk. İçinde bir kutu bir yüzük evlenme teklifi. Yüzüğünü Vedat almıştı ölçü olarak. Nikahı Bozcaada'da oldu. Benim kocam bunu göremedi ama benim kızıma sorarsan "Papi her şeyi biliyor çünkü ben ona gittim mezarına ve söyledim ki ben nişanlanıyorum ben evleniyorum" Çünkü o mezarının başına ne yazdı biliyor musun "Lokum papi seni çok seviyorum" Espritüel bir kız bana çekti şirin herkes ile olur arkadaş kon laz piedraz de la kaye son amiğaz kon todoz. Herkes onu sever. Sen ne diyorsun o düğün o nikah aile yalnız 90 kişi vardı. Herkes kendi arabası ile geldi. Minibüs tuttular bizleri içeri aldı beraber gittik. Hepimize oda verildi. Hepimiz kendi paramız ile gittik. Hepimiz beyazlar giyindik ve bütün arkadaşlar da beyaz giyindi. Ben babamın göz bebeği idim. Bana evlenirken sormadı. Nikah akşamı vino kuaför vino todo custo gelin traktör ile geldi traktör ile o manzarayı unutamam kazar önce sonra nikah olduğu zaman bizim bir arkadaş kafes içinde güvercin götürdü ve güvercin uçurdu. Öyle bir nikah. Yok yoktu içkisi hepsi saat 2'ye kadar iskemleler süslü. Çok iyi bir aile

Arkadaşlarınız hakkında bize birşeyler anlatın.

Ne sıklıkla görüşürsünüz ve birlikte neler yaparsınız?

Bugünkü tatilleriniz hakkında neler anlatırsınız?

Politik görüşleriniz, tabii anlatmak istiyorsanız, nedir?

1986 yılındaki Neve Şalom katliamında nerede olduğunuzu ve nasıl ne şekilde duyduğunuzu

anlatın. Neler hissettiğinizi bize tasvir edebilirmisiniz?

Ben Bolu'da idim ajansda söyledi. O zaman Eliya'nın amcasının adı okundu. Telefon ettik aslı var mı diye. Ve geri geldik.

2003 Kasımındaki bombalama olaylarını duyduğunuzdaki tepkinizi tasvir edin.

Kocam ölmüştü ben daha matemde idim. Kahvaltı ediyordum birden bire ev sarsıldı. Bam bum bam bum. "Mehmet efendi ne oldu" diye kapıcıya sordum. "Vallahi diyorlar ki aygaz patladı" Ben biliyorum ki benim damad kala gider. Açtım telefonu kızıma "Lusi" dedim "Eliya nerede" "Mami çabuk kapat telefonu Eliya yaralandı hangi hastanede bilmiyorum." Sonradan öğrendim ki önce Etfal'e gitti orası ana baba günü idi oradan Florans Nighingale'e gitti. Kanlı kanlı çıktı bir kadını camdan çıkardılar

onalr koşarak kaçtılar bir taksiye atladılar.Hemen çıkardım çıkardım matemimi bir kutu aldım gittim. Orada matemimi çıkardım.

Eőinle yalnızken hangi lisanı kullanırsınız?

Arkadaşlarınızla ya da çocuklarınızla hangi lisanı kullanırsınız?

50. evlilik yıldönümünü anlat

Ben 50. evlilik yıldönümünde Ramat Aviv'de torunumun evine gittim. Batyam2daki evi sattılar ve Ramat Aviv'e gittiler.Damadım dedi ki "size iki bilet alacağım 50. Evlilik yıldönümü için İsrail'e gidin hem Őemi'nin evini görürsünüz hem orada kalırsınız." Orada Eilat'a gittik bütün turları yaptık. Gezdik. Oradan bana bir briyan kolye aldı. Burada iken herkese söylüyorum herkese anlatıyorum. Bir gece kızım dedi ki "Pazar gecesi seni yemeğe götüreceğiz" "Senin fiksin var. Ne lüzümü var Pazar günü" dedim. "Yok Pazar günü hazır ol gelip seni alacağız" dedi kızım. Meğer benim kuzenimin haberi Bella'nın haberi var. Herkesin haberi var benim haberim yok. Giriyoruz restorana garsın hoş geldin hoş geldin diyor kızıma. "Misafirler geldi" diyor "Ne demek" dedim. "Garson bizi tanıyor herkes tanıdıklar var demek istedi" dedi kızım. Bir girdim içeriye Çok oldum bütün aileyi gördüm. Klan aile yabancılar yoktu. Çok güzel bir gece pastasına kadar.